

Çaykovski'nin Eserlerinde ve Birinci Piyano Konçertosunda Rus Halk Müziği Etkileşimi

Russian Folk Music Interaction in Tchaikovsky's Works and First Piano Concerto

Tuğrul ADILOĞLU¹

¹Hacettepe Üniversitesi, Güzel Sanatlar Enstitüsü, Piyano Anabilim Dalı, Piyano ve Arp-Sanatta Yeterlik Programı, Ankara, Türkiye

Sorumlu yazar /

Corresponding author : Tuğrul ADILOĞLU

E-posta / E-mail : adiloglutugrul@gmail.com

ÖZ

Bu çalışma, besteci Pyotr İlyiç Çaykovski'nin Rus Halk Müziği ile olan bağlarını araştırmayı ve söz konusu bağların 1 numaralı piyano konçertosundaki yansımalarını irdelemeyi hedeflemiştir. Çaykovski; kitap, tez ya da makalelerde, yaşam öyküsü ve eserleri sıkça konu edilen bestecilerden biridir. Biyografik nitelikli metinlerde; erişilebilen verilere göre, bestecilerin eserlerini yaratma süreci ve esin kaynakları da aktarılabilir. İçinde yaşadıkları coğrafyaların ve buralardaki toplumsal kültürün öğeleri, sanatçıların yapıtlarında yansıttıkları motifler olarak yer alabilmektedir. Kültürel öğelerin etkili taşıyıcılarından olan halk müzikleri; geçmişe dönük araştırmalarda elde edilen belge ve bilgiler ışığında, tarihin pek çok döneminde bestecilere esin veren unsurlar olarak tespit edilmiştir. Çaykovski yaşam öyküsü ve yapıtları hakkında bilgi aktaran kaynaklar taranarak yapılmış bu çalışmada, bestecinin halk müziğiyle etkileşimine dair bulgular sergilenmiştir.

Anahtar Kelimeler: Çaykovski, konçerto, rus halk müziği

ABSTRACT

This study aims to investigate the composer Pyotr Ilyich Tchaikovsky's ties with Russian Folk Music and to examine the reflections of these ties in his Piano Concerto No. 1. Tchaikovsky is one of the composers whose life story and works are frequently discussed in books, theses and articles. In biographical texts, according to the available data, the process of creating composers' works and their sources of inspiration can also be conveyed. The elements of the geographies in which they live and the social culture of these geographies can be included as motifs reflected in the works of artists. Folk music, which is one of the effective carriers of cultural elements, has been identified as the elements that inspired composers in many periods of history in the light of documents and information obtained in retrospective research. In this study, which was conducted by reviewing sources that provide information about Tchaikovsky's life story and works, findings on the composer's interaction with folk music are presented.

Keywords: Tchaikovsky, piano, russian folk music

Başvuru/Submitted : 02.07.2024

Revizyon Talebi/
Revision Requested : 02.09.2024

Son Revizyon/
Last Revision Received : 17.09.2024

Kabul/Accepted : 10.10.2024

Online Yayın /
Published Online : 01.11.2024

This article is licensed under a Creative Commons Attribution-NonCommercial 4.0 International License (CC BY-NC 4.0)

GİRİŞ

Müzik tarihi, anonim motifleri ve halk müziklerini eserlerinde kullanan bestecilerin örnekleriyle doludur. Çalgıların keşfi ve geliştirilmesinden önce de toplum kültürünün içinde yer alan şarkılar, birçok bestecinin yaptığı düzenlemelerde ya da doğrudan eserlerinin motiflerini oluşturmada esin kaynağı olmuştur. En çarpıcı örneklerden biri olarak anılabilecek tema Folia; İspanyolca *La Folia* ya da Fransızca *Folies d'Espagne* adıyla bilinen, dilimize *İspanya Delilikleri* ifadesiyle çevrilebilecek ünlü melodidir. Wikipedia web sitesi La Folia ile ilgili sayfasında Şu bilgiyi aktarmaktadır: “Müzikal formu, tarzı ve adının etimolojisi nedeniyle, melodinin on beşinci yüzyılın ortalarında veya sonlarında İber Yarımadası'nda, Portekiz'de veya eski Leon Krallığı bölgesinde veya belki de Valencia Krallığı'nda bir dans olarak ortaya çıktığı öne sürülmüştür ” (Wikipedia, La Folia, erişim: 15 Kasım 2023). Üç yüzyıl boyunca 150'den fazla besteci bu temayı eserlerinde kullanmıştır. Bu temanın ilk yayınları 16. yüzyılın ortalarına aittir, ancak muhtemelen çok daha eskidir. Jean-Baptiste Lully, Arcangelo Corelli, Marin Marais, Alessandro Scarlatti, Antonio Vivaldi, Francesco Geminiani, George Frideric Handel ve Johann Sebastian Bach temayı parlak bir şekilde kullanan bestecilerden sadece bir kısmıdır. 19. yüzyılda, Luigi Cherubini'nin *Les Abencérages* (1813) adlı balesinin I. Perdesi Folia'ya dayanır, Franz Liszt *Rhapsodie Espagnole* adlı eserinde Folia'nın bir versiyonuna yer verir ve Ludwig van Beethoven Beşinci Senfonisinin ikinci bölümünde kısaca alıntı yapar. Alfredo Casella temayı *Variations sur une Chaconne* adlı eserinin temeli olarak kullanmıştır. La Folia, 1930'larda Sergei Rachmaninov'un 1931'de Corelli'nin bir teması üzerine yazdığı *Varyasyonlar ve Manuel María Ponce'nin gitar için yazdığı Spanish Folia* üzerine *Varyasyonlar ve Fg* ile bestecilerin ilgisini bir kez daha çekmiştir. (Wikipedia).

Pyotr İlyiç aykovski'nin Hayatı ve Eserleri

Çaykovski'nin Hayatı

“Çaykovski, Pyotr İlyiç (ya da Peter İli)(1840-1893). Rus besteci. 7 Mayıs 1840'ta Votkinsk'de (Kamsko-Viatka) doğdu. Babası maden mühendisiydi. İlk müzik derslerini amatör bir mzikçi olan annesinden aldı. Petersburg Hukuk Okulu'nu bitirdi. 1859-1863 arası Adalet Bakanlığı'ndaazar çalıştı. 1862'de girdiği Petersburg Konservatuvarı'nda müzik öğrenimini sürdürebilmek için memurluktan ayrıldı. Anton Rubinstein'in gözetiminde bestecilik öğrenimi gördüğü konservatuvarı, 1866'da bitirdi.” (Sözer, 1996, s.193). Ansiklopedik Müzik Sözlüğünde geçen yaşam öyküsünden kısa bir kesit alıntılanan aykovski hakkında birçok kitap, tez, makale vb. yazılmıştır. Rus ve dünya klasik müzik tarihinin en tanınmış isimlerinden olan aykovski, eserleri büyük beğeni toplayan ve yazıldıkları dönemlerden bu yana sıklıkla seslendirilen bestecilerin başlarında gelmektedir.

Çaykovski 1876 yılında zengin bir demiryolu patronunun dul eşi olan Nadezhda von Meck ile mektuplar aracılığıyla tanışmış ancak hiçbir zaman yüzyüze görüşmemişlerdir. 14 yıl boyunca sürdürdükleri ilişki, her ikisinin de hayatını önemli ölçüde etkilemiştir. Çaykovski'nin çalışmalarına büyük hayranlık duyan Nadezhda, ona düzenli bir aylık ödenek ayarlamıştır. Yazar Alexander Poznansky; bestecinin hayatını anlattığı makalesinde, Meck'in aykovski'ye olan desteğinin önemini Şu şekilde ifade eder: “Bu şekilde besteci kalıcı mali krizini çözdü ve Bayan von Meck'in parası kendisini yaratıcı çalışmalara adanmasına izin verdi” (Poznansky, ty.). Besteci, Nadezhda von Meck'le uzun yıllar boyunca mektuplaşmış ve yazdığı mektupların kimilerinde Rus halk müziği ile ilişkisine değinmiştir. Çaykovski, halk müziğinden esinlendiği eserlerinden biri olan 4. Senfonisini Meck'e ithaf etmiştir (Poznansky, ty.).

Besteci, 1893 yılında hayatını kaybetmiştir. Bu ölüm, kolera hastalığı kaynaklı olarak kayıtlara geçmiştir. Bestecinin hastalığı ve ölümü üzerine çeşitli iddialar ortaya atılmış, bunun intihar olduğu yönünde birtakım görüşler öne sürülmüştür. Çaykovski'nin hayatı hakkında Tchaikovsky Research web sitesi için kapsamlı bir makale kaleme alan yazar Alexander Poznansky, bestecinin ölümüyle ilişkilendirilen farklı görüşlere dair Şunları yazmaktadır: “Çaykovski'nin hastalığı ve ölümüyle ilgili gazete yayınlarının ve çeşitli anıların yakından incelenmesi, trajedinin görgü tanıklarının ifadeleri arasındaki olgusal çelişkileri açıklamaya izin verir.” (Poznansky, Tchaikovsky: A Life, erişim: 15 Kasım 2023).

Yazar Poznansky, herhangi bir büyük sanatçının kişiliğine dair bir araştırmanın, onun başarısına dair takdiri derinleştirmek ve zenginleştirmek için zorunlu olduğunu ifade eder ve bunu Şu şekilde açıklar: “bu, yaratıcı sürece ve sanatsal çözümlerine dâhil olan duygusal ve psikolojik meselelere daha karmaşık ve güçlü bir şekilde yanıt vermemizi sağlar.” (Poznansky, Tchaikovsky: A Life, erişim: 15 Kasım 2023). Yazara göre, aykovski örneğinde, hayatının gerçeklerini incelemekten tam olarak anlaşılamayacak içsel özlemler, müziğinin çarpıcı ve kendine özgü duygusal dokunaklılığına etki etmiştir ki bu da ya övülmüş ya da duygusallık olarak görülüp övgüden yoksun bırakılmıştır. Yazar Poznansky bestecinin hayatını anlattığı makalesini, sonsöz olarak yer verdiği kısımda Şöyle bitirmektedir: “Nihayetinde bu tür bir çalışma, aykovski hakkındaki tüm müzikolojik klişeleri ve hatta belki de kültürel panteondaki statüsünü ve eserlerinin günümüzün kültürel ve ruhani kaygılarıyla ilgisini yapıcı bir şekilde yeniden gözden geçirmemizi sağlayacaktır.” (Poznansky, Tchaikovsky: A Life, erişim: 15 Kasım 2023).

Çaykovski'nin Eserleri

Pyotr İlyiç Çaykovski, Romantik dönemin en üretken ve sevilen bestecilerinden biridir. Senfoniler, konçertolar, baleler ve operalar da dâhil olmak üzere çok çeşitli türlerde eserler üretmiştir. Günümüz klasik müzik repertuvarında yer alan en popüler konser ve gösteri müziklerini yazmıştır. Eserleri arasında 7 senfoni, 11 opera, 3 bale, 5 süit, 3 piyano konçertosu, bir keman konçertosu, 11 uvertür, 4 kantat, 20 koro eseri, 3 yaylı dörtlüsü, bir yaylı altıslısı ve 100'den fazla şarkı ve piyano parçası bulunmaktadır.

Rusya'da bulunan *Presidential Library Başkanlık Kütüphanesi kaynakları arasında Çaykovski eserlerinin anıldığı Tchaikovsky: ... I love Russian element in all its manifestations Çaykovski: ... Rus unsurunu tüm tezahürleriyle seviyorum* başlıklı bölüm şunları söylemektedir: “Rus dehanın senfonik tarzı birçok müzikolojik araştırma eserinde incelenmiştir - iki Rus başkentinin müzik çevrelerinde ve Avrupa'da gerçekten nadir görülen bir fenomendi” (Presidential Library, 2015, erişim: 15 Kasım 2023). Besteci toplamda yedi senfoni yazmıştır. Çaykovski'nin bir senfoni bestecisi olarak yükselişi Altıncı Senfonisi ile olmuştur. Bestecinin hayatına ve eserlerine dair kitapların Başkanlık Kütüphanesi web sitesinde bulunan elektronik kopyalarında, Çaykovski'nin senfonik çalışmalarının önemini çok büyük olduğu vurgulanmaktadır. Tıpkı bir başka dahi senfoni bestecisi Beethoven'in eserlerinde dünya enstrümantal müziğinin önceki gelişimini özetlemesi gibi, Çaykovski de eserlerinde yalnızca kendisinden önceki Rus senfonik tarzının değil, 19. yüzyılın tüm Batı Avrupa müziğinin başarılarını somutlaştırmıştır. İnsan ve etrafındaki yaşam, insan ve doğa, insan ve toplum; bunlar senfonilerin altında yatan temel fikirlerdir. Müzikal imgelere yansıyan bu fikirler her zaman bir çarpışma, sürekli bir gelişim içindedir (Presidential Library).

Çaykovski çalışmalarında opera türüne de büyük önem vermiştir. Meck'e 1879'da yazdığı bir mektupta, operanın, kitlelerin dilini konuşmayı mümkün kılan bir avantaja sahip olduğunu ifade etmiştir. Besteci aynı zamanda sürekli olarak küçük formlara da başvurmuştur. Başkanlık Kütüphanesi'nde aktarılanlar şöyle devam eder: “Vokal lirizmin mücevherleri olan 100 şarkının yanı sıra 100'den fazla piyano parçasının da yazarıdır” (Presidential Library, 2015, erişim: 15 Kasım 2023).

Çaykovski'nin piyanoya derin bir sevgisi olduğu bilinmektedir. Şimdiye kadar bestelenmiş en güzel ve teknik açıdan en zorlu piyano müziklerinden bazılarını yazmıştır. Bu eserler lirizmi, duygusal derinliği ve teknik parlaklığı ile karakterize edilir. Bir melodi ve armoni ustası olan Çaykovski'nin piyano eserleri unutulmaz melodiler ve etkileyici pasajlarla doludur. Çaykovski'nin piyano müziği, neşeli ve coşkuludan melankolik ve içe dönük olana kadar geniş bir duygu yelpazesine sahip olmasıyla da bilinir (Presidential Library).

Çaykovski'nin en popüler piyano eserlerinden biri, Op. 23 Si bemol minör 1 No'lu Piyano Konçertosu'dur. Romantik müziğin başyapıtlarından biri olan bu konçerto, dramatik açılış bölümü, lirik ikinci bölümü ve coşkulu üçüncü bölümüyle tanınır. Konçerto aynı zamanda teknik zorluğuyla da dikkat çeker ve şimdiye kadar yazılmış en zorlu piyano konçertolarından biri olarak kabul edilir.

Çaykovski'nin piyano besteleri klasik müzik dünyası üzerinde kalıcı bir etki bırakmıştır. Konçertoları repertuvarındaki en popüler ve en sık icra edilen konçertolar arasındadır ve piyano eserleri her seviyeden piyanist tarafından çalınmaktadır. Tchaikovsky'nin piyano müziği, besteci olarak dehasının bir kanıtıdır ve dünyanın dört bir yanındaki dinleyicilere ilham vermeye ve onları memnun etmeye devam etmektedir.

BULGULAR VE YORUM

Yazar Harold C. Schonberg; Rus Beşleri olarak adlandırılan Balakirev, Borodin, Cui, Musorgski ve Rimski-Korsakov'dan oluşan besteci grubu ile Çaykovski arasındaki farklılıklara değinirken, Çaykovski ve Rus halk müziği ilişkisinin izini sürer:

“Rus Beşleri, Pyotr Ilyich Tchaikovsky'den tam olarak ne anlayacağını asla bilemedi. Konservatuar mezunuydu ve aşağı yukarı klasik tarzda, ortodoks gelişmelerle senfoniler besteledi. Bu bile insanı şüphelendirmeye yetiyordu. Öte yandan, halk şarkılarından cömertçe alıntılar yapıyordu ve müziği inkar edilemez bir şekilde Rus'tu ” (Schonberg, 1997, s. 366).

Ayrıca bestecinin, Rus Beşleri'nin çoğunda görülmeyen bir özelliği olduğu düşüncesini taşıyan yazara göre Çaykovski tatlı, tükenmez, duyular üstü bir melodi zenginliğine sahiptir. Onu önce Rusya'da, sonra da uluslararası alanda ünlü yapacak olan şeyin bu melodi olduğunu vurgular. Melodiye ilişkin vurgusunu şöyle ifade eder: “Bu, Rusya'ya özgü bir melodiydi; etkileyici, içe dönük ve çoğunlukla makamsal bir sese sahip. Nevrotiklikle dokunmuş, karanlık bir gecede pencereden gelen bir çığlık kadar duygusal” (Schonberg, 1997, s. 366).

1875'e gelindiğinde Çaykovski, Ukrayna ve Rusya temalı İkinci Senfoni'yi (Küçük Rusya), senfonik şiir *Fatum*'u, üç operayı, Üçüncü Senfoni'yi (Polonya) ve Si bemol minör Piyano Konçertosu'nu bitirmiştir. Konçertoyu Nikolai Rubinstein'a adanmış. Ancak Rubinstein o kadar yıkıcı bir eleştiri yapmıştır ki, Çaykovski eseri Hans von

Bülow'a ithaf eder. Bülow konçertonun dünya prömiyerini 25 Ekim 1875'te Boston'da yapmıştır. Schonberg, piyano konçertosuna değinmekte ve şu ifadeleri kullanmaktadır: "Boston'un önde gelen eleştirmeni tahmin edilebileceği gibi dehşete düşmüştü. 'Son derece zor, tuhaf, vahşi, ultra-Rus konçertosunu' anlayamıyordu" (Schonberg, 1997, s. 369).

Yazar Schonberg, müziğinin Rus kökenlerini yorumladığı aykovski'nin; en büyüğü olsun ya da olmasın, tüm Rus besteciler içinde açık ara en popüler besteci olduğunu düşünmektedir. Hiçbir etiketi ona uyduramamaktadır. Milliyetçi müzikten daha kozmopolit bir müziğe geçtiğini, ama yine de yaptığı tüm müziklerin ancak bir Rus tarafından yazılmış olabileceğini belirtir. Pek çok müzik tarihi kaynağı aykovski'nin milliyetçi bir besteci olmadığı fikrini vermektedir. Bu, yazar tarafından, aslında yarı gerçek bir durum olarak yorumlanmaktadır. Bu konuda yazdıklarına göz attığı Stravinski'nin "herkese özel olarak Rus gibi görünmese de; aykovski müziği, uzun süredir var olan müzikten genellikle daha derin bir Rus müziğidir" görüşünü aktarır. (Schonberg, 1997, s. 369). Yazarın aktardığı Stravinski görüşü, bu müziğin, *Puşkin'in dizeleri veya Glinka'nın şarkısı kadar Rus* olduğunu ifade etmektedir. Çaykovski, sanatında *Rus köylüsünün ruhunu* zel olarak geliştirmese de, bilinçsizce ırkın gerçek, popüler kaynaklarından yararlanmıştır. Yazara göre aykovski, halk mirasının güçlü bir şekilde bilincindedir ve onu sürekli kullanmıştır. Yazar, düşüncesini pekiştirmek üzere; uzun yıllar süren mektuplaşmalarından 1878 tarihli bir kesitte, aykovski'nin tavrını Nadezhda von Meck'e ifade ettiği şu sözlerine yer vermiştir: "Eserlerimdeki Rus unsuruna gelince, bir besteye halk ezgilerini de katmak niyetiyle başladığımı sıklıkla söyleyebilirim." (Schonberg, 1997, s. 376-77). Yazarın aktardığı mektuba göre aykovski, rneğin 4. Senfoninin finalinde olduğu gibi, bu ezgilerin kimi zaman kendiliğinden geldiğini ifade eder. Yazar Schonberg'in değindiği kesitte aykovski şunları da söylemektedir: "Eserlerimde yer alan bu mill unsurun bazı melodi ve armonilerimde halk şarkılarıyla olan yakınlığı, çocukluğumu taşrada geirmemden ve ilk yıllarımdan itibaren Rus halk müziğinin karakteristik güzelliğinden etkilenmiş olmamdan kaynaklanmaktadır." (Schonberg, 1997, s. 376-77). Yine yazar; bestecinin halk müziği ve Rus unsuruyla ilişkisini, von Meck'e yazılan mektuptan aykovski'nin şu cümleleriyle aktarmaktadır: "Tüm çeşitli ifadelerinde ulusal unsuru tutkuyla seviyorum. Tek kelimeyle, kelimenin tam anlamıyla Rus'um." (Schonberg).

Kaliforniya niversitesi yayını olan 19th Century Music adlı dergi; 2011 tarihli bir sayısında *Çaykovski, Psikoloji ve Milliyet: Arşivlerden Bir Bakış* başlıklı, Rus Antolojisi kaynaklı bir bölüm oluşturmuş ve geçmişte aykovski hakkında yayımlanmış kitaplardan seçkiler sunmuştur. Bölümün giriş yazısını kaleme alan editör Lawrence Kramer şunları söylemektedir: "Bu sayıdaki  makalenin de merkezinde yer alan milliyetçi sorunun ışığında, yirminci yüzyılın ilk yıllarında Rus müziği üzerine yazılmış bazı Anglofon literatüre bakmanın açıklayıcı olabileceğini düşündük." (Kramer, 2011, s. 144). Yazar Kramer yazısını şöyle sürdürmektedir: "Richard Taruskin'in makalesinde de yansıtıldığı üzere, bu tartışmaların çoğunu teşvik eden, 1920'lerde bile müziğinin hala modern sayıldığı bir dönemde aykovski'nin nasıl değerlendirileceği sorunuuydu." (Kramer, 2011, s. 144).

Yazara göre, hem Amerika Birleşik Devletleri'nde hem de İngiltere'de, müziğin ulusal karakteriyle ilgili sorulara yabancı olan bu konu büyük bir ilgi ve tartışma yaratmıştır. Ansiklopedi maddeleri, müzik gazeteciliği ve büyük müzik rehberleri ışığında yayımlanan bu antoloji, temsili olsa da yalnızca küçük bir örnektir. Yazarın andığı metinler, müzikal milliyetçilik meselesinin aynı anda hem güçlü hem tartışmalı hem de karmaşık olduğunu göstermektedir. Ayrıca, rastlantıyla klasik müzik olarak ifade edilen yaratının kışkırttığı söylem türlerinin ve tutkunun derinliklerinin canlı bir görüntüsünü de sunmaktadır.

Antolojiye kaynaklık eden yazarlardan Thomas Whitney Surette, 1915 tarihli kitabında aykovski ve Rus müziği ilişkisinden söz etmektedir. Çaykovski'nin hayatına dair bilgiler veren yazarlardan biri olan Surette, bir yandan Rus halk müziğinin karakteriştiğini yorumlarken bir yandan da aykovski'nin kişiliğiyle ilgili tespitlerini, başka sanatçılarla ayrıldığı yönlerini ve bunun eserlerine yansımalarını şu sözlerle aktarmaktadır: "Çaykovski'nin müziği, şimdiye kadar ele aldığımız bestecilerin müziğinden temelde farklıdır ve bu farkın izi iki nedene ayrılarak sürülebilir; birincisi, Rus Ulusal ruhuna ve ikincisi, aykovski'nin kendi doğasının niteliklerine" (Surette, 1915, s. 136-40). Yazar, aykovski'nin müziğindeki bu iki unsuru incelemektedir. Rus müziğinin Batı Avrupa müziğinden ayrı olarak kendine özgü bir tarihi olduğu belirtilmekte ve bunun edebiyat için de geçerli olduğu vurgulanmaktadır. Vokal çok sesliliğin gelişimi Rusya'da pek hissedilmemiştir. "Sanatsal, politik ve sosyal açıdan farklı olan ülkede; Rus besteciler ortaya çıkmaya başladığında, halk şarkılarında görülenin dışında iyi anlaşılmış ve kabul edilmiş bir müzikal konuşma yöntemi mevcut değildir." (Surette, 1915, s. 136-40).

Surette; Rusya halklarına ve müziğine ilişkin değerlendirmelerini sürdürdüğü kitabında, bu şarkıların klasik müzik bestecileri ve eserleri üzerindeki etkilerine de dikkat çekmektedir: "Rus halk müziği melodi açısından zengindir ve dış etkilerden oldukça az etkilenmiştir. Özellikle iyi tanımlanmış özellikler gösterir, bunların başında belki de Doğu müziğinde ve Doğu mimarisinde aşırı derecede bulunan tasarımda tekrarlama gelir." (Surette, 1915, s. 136-40). Yazar, söz ettiği Doğu etkisinin Rus yaşamında oluşturduğu karışımı irdelemektedir. Buna karşın halk şarkıları, Rusya halkları kadar çeşitlidir. Bu şarkıların içinde birçok ağlamaklı melodi ve vahşi bir canlılık bulunur. Rus müziğinin halk

şarkılarının saf kaynağından doğrudan türetilmesinde belli bir avantaj vardır, çünkü bu sayede ulusal niteliğini ve tazeliğini korur, ancak öte yandan önemli bir dezavantaj da vardır, çünkü halk müziği zorunlu olarak kısa formlarla sınırlandırılmıştır ve senfonik ifade için yeterli araç sağlamamıştır. Yazara göre; “Erken dönem Rus senfonik bestecilerinin hiçbiri, örneğin Haydn ve Mozart’ın basit tematik malzemedan uzun bölümler yaratmasını mümkün kılan kontrpuan ustalığına sahip değildir.” (Surette, 1915, s. 136-40).

Çaykovski eserlerinde göze çarpan nitelikler, bir ölçüde bu Rus özelliklerini yansıtırsa da, esasen bestecinin alışılmadık doğasının sonucudur. Çaykovski belki de, başka hiçbir büyük yazar, sanatçı ya da bestecide görülmeyecek kadar kendisiyle savaş halindedir. Edebiyatta ve sanatta dünya ile savaş halinde olan yeterince örnek vardır; bir anlamda, böyle olmak sanatçının görevidir. Çaykovski’nin protestosu topluma karşı olduğu kadar, deneyimlediği şekliyle hayatın kendisine karşı da değildir. Yazar Surette, Çaykovski için yaşamakla arası bozuktur der; besteci hiçbir durumda kalıcı bir içerik bulamıyordu. Çaykovski duygusal bir kötümserdir, doğası gereği kötümserdir. Başka sanatçılar; kendilerini söylemler verebileceği entelektüel bir konumda görürken, topluma kızabilir. Çaykovski dolu bir kalple tutkulu bir protesto gerçekleştirmekte ve ıstırap dolu bir çılgınlık atmaktadır. Bu, karşı konulması oldukça güç bir etkiye sahiptir. Yazar Surette; okuyucularına birtakım Çaykovski bestelerini incelemelerini tavsiye ettiği değerlendirmelerini sürdürürken, kimi eserleri de anmaktadır: “Örneğin Fa minör Romance, daha önce bahsedilen ağırlıklı niteliği gösterirken, ikinci teması Rus müziğinin çoğunda bulunan tasarımdaki tekrarı çarpıcı bir örneğidir.” (Surette, 1915, s. 136-40).

Henry Cope Colles; bestecinin dördüncü senfonisinden söz ederken, Çaykovski’nin yarattığı etkileyen kişiliği ve duygu durumuna ilişkin detayları da aktarmaktadır. Colles kitabında, Çaykovski’nin Nadezhda von Meck’e yazdığı özel bir mektupla, dördüncü senfoniye konu ettiğini iletmektedir. Besteci, Meck’in senfoniye daha yakından tanınması ve sempati duyabilmesi için hikâyesini kelimelere dökmeye çalışmıştır. Ancak bu çaba pek başarılı olmamıştır. Temaların ve hareketlerin ruh hallerini tanımlamaktan biraz daha fazlasını yapabilmıştır. Bunlar müziğin kendisinde o kadar açık bir şekilde belirgindir ki, sözlü yorum kıyaslandığında duraksamalı ve yetersiz görünmektedir. Eserin başlıca düşüncesi kader olarak tanımlanmaktadır: Demokles’in kılıcı gibi üzerimizde sürekli asılı duran bir güç. Colles şöyle ifade etmektedir: "Keder, umut, neşe, rüyalar hepsi onun etkisine tabidir ve ana teması bir Rus halk şarkısı olan son bölümde, kaderden tek kaçışın ilkel bir halkın düşünmeden yaşaması olduğunu öne sürer" (Colles, 1916, s. 176-81). Tüm bunlarda kendi hayatının kişisel hikâyesini, güçlü dürtülerini ve canlı hayal gücünü, asla uzun süre kaçamadığı hastalıklı bir depresyonun peşine takılmış olarak görür (Colles, 1916, s. 176-81).

Colles; besteci hakkındaki ifadelerini pekiştirmek üzere yazmayı sürdürürken, Çaykovski ve müziğindeki Rus etkisini de örneklendirerek değerlendirmektedir. Yazara göre Çaykovski, özellikle İngiltere’de tipik bir Rus besteci olarak kabul görmüştür, ancak gördüğü üzere, ulusal bir üslup geliştirmek için bilinçli bir çabayı kesinlikle bir kenara bırakmıştır. Yaptığı şey son derece kişisel bir üslup geliştirmektir ve doğuştan, yetiştirilmeden ve hayata bakış açısından bir Rus olduğu için, kişisel ifadesi ulusuna özgü birçok unsuru içermektedir. Colles şunları yazar:

“Melodileri için sık sık Rus kaynaklarından yararlanmış, bazen gerçek halk ezgilerini ya da kilise ezgilerini kullanmış olsa da, örneğin Re majör yaylı çalgılar dördlüsünün yavaş bölümünde, dördüncü senfoninin finalinde ve "1812" uvertüründe -başka yerlerde gerçek bir alıntı olmaksızın melodisi Rus halk şarkılarının ritimlerini ve aralıklarını aklı getirir, neredeyse aynı derecede güçlü yabancı kökenli birçok başka etki vardır.” (Colles, 1916, s. 176-81).

Yazar Charles L. Buchanan, 1919 tarihli Musical Quarterly yayınındaki cümlelerinde; Colles gibi, dördüncü senfoni final bölümünün esinlendiği kaynağa vurgu yapmaktadır: “Örneğin, Dördüncü Senfoni’nin son bölümünde flütün, bölümün üzerine kurulduğu Rus halk şarkısının temasını çok zarif bir şekilde süslediği pasajlarda olduğu gibi, Çaykovski’nin kontrpuanının içten gelen zarafetine dikkat edin.” (Buchanan, 1919, s. 376-85). Yazar, bu eserin ikinci bölümünde flütün çellolar tarafından söylenen ana tema üzerine acınacak kadar güzel bir kontrpuan ördüğü pasajın görünürdeki kendiliğindenliğine dikkat çekmektedir. İfadesine göre; “Etkinin bir kaçınılmazlık olduğu gözlemlenebilir, tam olarak duyarlılıklarımız üzerinde zorlayıcı bir etki yaratacak sanat eserinin ulaşması gereken etki söz konusudur.” (Buchanan, 1919, s. 376-85).

Yine Buchanan; eserin müzikal etkileşimi hakkında yaptığı değerlendirmeyi, duygu durumunu da ifade etmek üzere şöyle sürdürür: “Dördüncü Senfoni’nin son bölümünde, Rus halk şarkısının varyasyonlarından birinde, çelloların yarım tonların ardı ardına Do majörde altıncı akoruna indiği pasaja dikkat edin ” (Buchanan, 1919, s. 376-85). Yazar, bundan daha hüzünlü ve pişmanlık verici güzellikte bir ölçü yazılmadığını ifade eder; bu ölçü kelimenin tam anlamıyla uzaklar için duyulan kalp acısıyla doludur.

Antolojiyi oluşturan kaynaklardan bir diğeri The New International Encyclopedia’dır. 1928 tarihli metinde, bestecinin çeşitli eserlerine yapılan göndermelerde ifade edilen Rus vurgusu dikkat çekicidir: “Çaykovski’nin müziği ulusunun güçlü karamsarlığını ortaya koyar. Senfonileri genellikle halk şarkılarından alınmış tipik cümleler üzerine kuruludur; operalarında ulusal metinleri ve işlenişleriyle Rus’tur ” (The New International Encyclopedia, 1928, XXII, s. 29-30). Ansiklopedi; eserleri andığı metinde, Çaykovski’nin yazdığı yüzden fazla şarkıdan bazılarının başyapıt niteliğinde

olduğunu belirtir. Yine Floransa Anıları sıcak renklere sahiptir ve üç yaylı drtlsnde besteci sık sık sınırların ötesine, operanın hoş ülkesine geçmektedir. Senfonilerine değindiği kısımdaki ifadeyle dünya, Pathetic senfonisinin son bölümünü kederin eşsiz bir somutlaşması olarak tanımaya başlamıştır. "Beşinci senfoni daha homojendir; dördüncü senfoni, Fa minör, daha Rus'tur" (The New International Encyclopedia).

Yazar George Putnam Upton, aykovski'nin müziği hakkında hem kendi değerlendirmelerini yapar hem de başka yazarlardan yaptığı alıntılara yer verir. Upton kitabının bir bölümünde şöyle yazmaktadır: "Çaykovski yeni Rus ekolünün liderlerinden biriydi, ancak Rimsky-Korsakoff, Glinka ve diğerlerinin olduğu anlamda değil." (Upton, 1910, s. 487-89). Yazara göre, Rubinstein gibi aykovski de yurttaşlarından daha kozmopolit, klasik formdan daha derinden etkilenmiş ve ulusal müziğe daha az bağlıdır. Gerçekten de bazı yurttaşları tarafından Rus'tan çok Alman olmakla suçlanmıştır. Bununla birlikte, Rus besteciler arasında en iyi tanınanıdır ve müziği diğerlerininkinden daha geniş bir dolaşıma sahiptir. Müziğinde hem klasik hem de ulusal özellikleri birleştirir, ancak ikincisi ayırt edici değildir, hatta kendi bireyselliğinin damgasını taşıdığı için göze çarpmaz. Upton'un aktardığı ifadeyle bir keresinde 'hiçbir zaman ideallerim olmadı' demiştir ve bu, müziğinin bireyselliğini ve spontanlığını açıklamaya yardımcı olabilir. Rusya'da orkestra müziğinin lideridir, ancak orkestrasyonu neredeyse her zaman daha derin ve daha kasvetli ruh halleriyle sınırlıdır. Sinirli, melankolik ve neredeyse marazi bir mizaca sahiptir ve bu mizacı müziğine de yansımıştır; yine de müziği monotonluktan kurtaracak kadar geniş ve çeşitli bir alanı kapsar. Yazara göre, bestecinin müziğine ilişkin eleştirel değerlendirmeler ilginçtir. Upton; kimi yazarlardan yaptığı aktarmalarla, aykovski'nin kişiliğinin ve tarzının eserlerindeki yansımalarına dikkat çekmektedir. Görüşlerini aktardığı yazarlardan biri olan Naumann, besteci için "zaman zaman nemsizliğe dşe de, genel olarak ilginç modülasyon ve tuhaf ritimlerle birlikte özgünlük sergiler." demiştir (Upton, 1910, s. 487-89). Riemann, 'aykovski lirik, çok yetenekli, gerçek bir müzisyendi, ama aynı zamanda iyi bir Rus'tu' ifadesini kullanmıştır. (Upton, 1910, s. 487-89). Riemann, aykovski'nin eserlerine ilişkin ifadelerini, 'neredeyse kızlara özgü bir incelik ve duygusallık ile en rafine yapının yan yana bulunduğu anların yanı sıra, yarı Asyalı bir sertlik ve vahşilik de vardır' şeklinde srdrmştir. (Upton, 1910, s.487-89).Upton'un aktarma yaptığı bir başka yazar olan Coerne, 'aykovski'nin müziğinin genel hatları melodik incelikleri, cesur modülasyonları, süslü figrasyonu, kendi topraklarına özgü güçlü ritimleri ve kadansları, devasa boyutları, fantastik tasvirleri, geniş ifade asaletini ve muhteşem orkestra etkisini kapsar' demiştir (Upton, 1910, s.487-89).Ve son olarak Dannreuther, aykovski'nin tarzını 'durgun melankoli temelinde ateşli bir coşku' olarak zl bir şekilde özetlemektedir (Upton, 1910, s. 487-89).

Doç. Dr. Günay Tuzkaya, aykovski 1 numaralı piyano konçertosunu tarihsel arka planı ve müzikal açıdan incelediği makalesinde, eser hakkında şunları söylemektedir: "Romantik dönemin dahi Rus bestecisi Pyotr İlyiç Çaykovski, Rus ve dünya müziğinin gelişiminde önemli rol oynamıştır." (Tuzkaya, 2017, s. 3435). Tuzkaya'ya göre, müzikal zenginlik ve renkliliği, genişlik ve ses uyumu ile çarpıcı bir şekilde birleştiren aykovski, 1. Piyano Konçertosu'nda etkileyici tınıları ve virtozlk gerektiren pasajlar ile dünya piyano literatüründe dikkat çekici bir konçerto bestelemiştir. Yine Tuzkaya, 1. Piyano Konçertosu'na ilişkin şu ifadeyi kullanmaktadır: "lkemizde Batı müziği eğitimi veren konservatvarların piyano bölümlerindeki eğitim programlarında yer alması ve piyano literatüründeki yeri göz önüne alındığında konçertonun tarihi bilgileri ve müzikal incelemesinin önemli bir gereksinim olduğu görülmektedir" (Tuzkaya, 2017, s. 3435).

Sidney Senfoni Orkestrası'nın 2019 konser sezonunda gerçekleştirdiği A Russian Gala programı, aykovski ve Rahmaninov eserlerinin seslendirildiği etkinlik için bir program kitabı hazırlamıştır. Program kitabı; besteci, müzik yöneticisi, müzik yazarı ve müzik eleştirmeni Gordon Kerry (d.1961) ile konser piyanisti Scott Davie'nin (d.1966) Çaykovski eserleri hakkındaki yazılarına yer vermiştir. Her ikisi de Avustralyalı olan sanatçılardan Kerry, daha genel olan değerlendirmesinde şöyle demektedir: "Çaykovski ve Rahmaninov dış görünüş olarak enternasyonalist olsalar da, müzikleri halk ezgilerinin kullanımı, Ortodoks ilahilerinin tınıları ve Rus edebiyatının büyük eserlerine yapılan göndermelerle 'Rusluk' ile doludur" (Kerry, 2019, s. 7).

Piyanist Davie, programda yer alan op.23, 1 numaralı konçertoyu odağına alan yazısında eser için şunları ifade etmiştir: "Yapı bakımından, eserdeki gerçek ilk konu olan, sessizce takip eden tempolu, noktalı temadır. Sonat formunda bir blmdir. Çaykovski burada, sanki müziğinin etnik özgünlüğünü dünyaya göstermek istercesine, bir Ukrayna halk şarkısı olan 'Oy, kryatshe, kryatshe'yi kullanarak yeni oluşan milliyetçi besteci grubunun -kuchka olarak adlandırılan tarzını takip eder" (Davie, 2019, s. 9). İkinci bölümü aan basit tema, aykovski'nin doğuştan gelen melodi yeteneğini -solo flütün folk benzeri yakınlıkları- göstermektedir. Başlangıçta Allegro vivace assai olarak işaretlenen ancak daha sonra konçertonun virtoziteliğinden faydalanarak Prestissimo'ya yükseltilen orta bölüm, bestecinin arkadaş çevresi tarafından iyi bilinen Il faut s'amuser, danser et rire adlı Fransız chansonette'nden kısaca alıntı yapar. "Ve aykovski finalin ana teması için bir başka Ukrayna halk şarkısı olan 'Vidy, vidy, Ivan'ku'ya döner, dans benzeri çapraz ritimleri yine ulusal karakteri çağrıştırır." (Davie, 2019, s. 9). Yazar, bu materyalle tezat oluşturan geniş lirik melodinin, konçerto görünüşte kaçınılmaz bir sonuca varmadan önce ivmeyi iki kez durdurmayı başardığını söyler. Güçlü bir

oktav kadans tüm klavyeyi dolaşır ve bölümün lirik temasının yazara göre ‘ilahlaştırılmış bir ifadesine doğru ilerler’. Yazar, konçertoda piyanistin tüm orkestrayı fortissimo tiz akorlarla yorulmak bilmez bir şekilde yönetmesiyle, ünlü ve tatmin edici bir son elde edildiğini ve onu takip eden birkaç besteciden daha fazlası için, kopyalanması karşı konulmaz bir şey olduğunu kanıtladığını dile getirmektedir (Davie, 2019, s. 9).

Müzik eleştirmeni ve müzikolog Michael Steinberg,Çaykovski 1 numaralı piyano konçertosundaki ilk temanın, Ukrayna’da Kiev yakınlarında Kamenka adlı kasabada pazar yerinde dilencilerin söylediği Si bemol minör tonalitesinde bir melodi üzerine yazıldığını belirtir: "Temanın bir bütün olarak konçerto ve bölümlerinden bağımsız olmasını desteklercesine Si bemol minör başlığı yerine ilgili majörü Re bemol majör tonalitesi ile vurgulanmış görünmektedir. Tema, doğası gereği iki kez duyurulur ancak eserde hiçbir şekilde yeniden görülmemektedir " (Steinberg, 2000, s. 477-78).

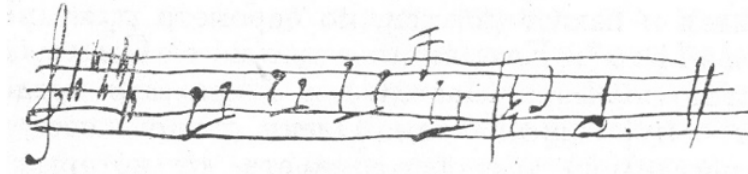
Müzikolog Francis Maes konçertoda geçen temalarla ilgili daha detaylı bilgiyi şöyle verir: “Konçertonun birinci bölümünde ilk tema bir Ukrayna halk şarkısı olan ‘ Oy, kryatshe, kryatshe ’ , ikinci bölüm orta kısım (prestissimo) Fransız chansonette’i olan ‘Ilfauts’amuser, danser et rire’ adlı şarkı, üçüncü bölümdeki ilk tema Ukrayna halk şarkısı ‘Vesnyanka’, ikinci tema ise motif kökeni olarak ‘Podoydi, pozoydivoTsar-Gorod’ adlı Rus halk şarkısı ile ilişkilendirilmiştir" (Maes, 2002, s.76). Buna ek olarak yazar, “folklorik materyaller seçerek konçertonun geniş ölçekli planlamasının yapıldığını” özellikle vurgulamaktadır (Maes, 2002, s. 76).

Sanatın, özellikle de müziğin etkili bir hamisi olmuş Rus iş kadını Nadezhda von Meck (1831 - 1894), en çok Pyotr İlyiç Çaykovski ile olan sanatsal ilişkisi ile tanınır. Kendisini tam zamanlı olarak besteciliğe adayabilmesi için, Çaykovski’yi yaklaşık on dört yıl boyunca maddi olarak desteklemiş ve asla görüşmemelerini şart koşmuştur. Çaykovski 4 numaralı Fa minör Senfonisini ona ithaf etmiştir. Nikolai Rubinstein ve Claude Debussy de dâhil olmak üzere birçok müzisyene de maddi destek vermiştir. Besteci hakkında çok kapsamlı bir araştırma materyalleri arşivi oluşturan Tchaikovsky Research web sitesi, Meck’i ve Çaykovski ile ilişkisini anlattığı sayfada şunları aktarmaktadır: "Nadezhda von Meck, Moskova Konservatuarı ve Rus Müzik Topluluğu’nun yaşamına büyük ilgi duydu ve bu sırada Çaykovski’nin besteleriyle tanıştı. İlk temasları, 1876’da Çaykovski’den mütevazı bir ücret karşılığında işverenin yerel topluluğu için düzenlemeler yapmasını isteyen Iosif Kotek aracılığıyla gerçekleşti.” (Tchaikovsky Research, erişim: 15 Kasım 2023). Bu teması takip eden yazışmalar neredeyse on dört yıl sürmüş ve birkaç yüz mektuptan oluşmuştur. Bu ilişki Çaykovski’ye sanatsal kariyerinde ve günlük yaşamında manevi destek ve samimi ilginin yanı sıra, kendisini tamamen besteciliğe adanmasını sağlayan düzenli bir maddi ödenek de sağlamıştır. Meck’in Çaykovski’ye yazdığı mektuplar, derinlemesine incelediği müziğe olan fanatik sevgisinin yanı sıra, edebiyat, tarih ve felsefe alanlarındaki engin bilgisini, yabancı dillere olan hâkimiyetini ve görsel sanatları takdir etme kapasitesini ortaya koymaktadır. Mektuplaşmalarından edinilen genel izlenim, her iki tarafın etik, ruhsal ve zihinsel açıdan karşılaştırılabilir olduğunu göstermektedir. Mektuplardaki diyalogları oldukça eşit şartlarda yürütülmüştür. Çaykovski’nin tarafında en ufak bir küçümseme izine rastlanmadığı belirtilen kaynak metinlerde, besteci, kendi deyimiyle ‘en iyi arkadaşı’ ile tartışırken bunu ciddiyet ve tutkuyla yapmaktadır. Diğer taraftan Çaykovski’nin aldığı mektuplarda ise zengin bir patroniçeden beklenebilecek sosyal züppeliğe dair hiçbir ipucu görülmemektedir. Bütün bunlar aralarındaki iletişimin akraba zihinler arasında olduğunu açıkça ortaya koymaktadır (Tchaikovsky Research, erişim: 15 Kasım 2023).

Bestecinin Meck’e yazdığı mektuplar 1901 yılında kardeşi Modest Çaykovski tarafından yayımlanmıştır. İngiliz müzikolog, müzik eleştirmeni, çevirmen ve şair Rosa Newmarch (1857 - 1940) Modest Çaykovski’nin kitabının ve mektupların İngilizce çevirilerini The Life & Letters of Peter Ilich Tchaikovsky adıyla 1905 yılında yayımlamıştır. Rusça orijinali “Mektup 1174” (Tchaikovsky Research, Letter 1174, erişim: 15 Kasım 2023) başlığıyla aktarılan ve bestecinin 6-18 Mayıs 1879 tarih aralığında Meck’e yazdıklarını kapsayan sayfada; 9 Mayıs tarihi belirtilmiş olan kesitte, Çaykovski’nin 1 numaralı piyano konçertosu için esin kaynağı olan temadan söz ettiği görülmektedir. Çevirmen Rosa Newmarch’ın çevirisinden aktarılabilecek ifadeler şu şekildedir:

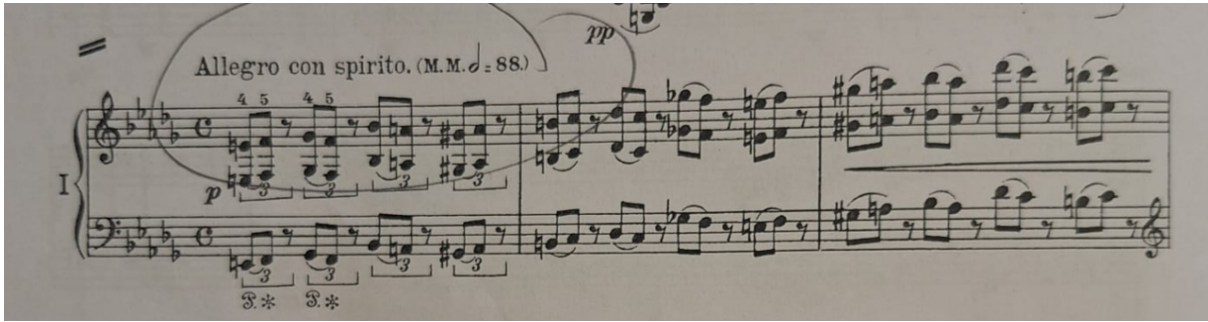
"Şimdi kilisedeydim, manastırdıydım. Hem kilisede hem de manastırın bahçesinde çok sayıda insan var. Körlerin söylediği lir şarkılarını dinledim. Buna eşlik eden enstrümanın adından dolayı lir söyleme -lir, ancak antik lir ile hiçbir ilgisi yok- deniyor. Malorossiya’daki tüm kör şarkıcıların aynı ebedi melodiyi ve aynı melodiyi söylemesi dikkat çekicidir, konçertomun ilk bölümünde kısmen bu melodiyi kullandım " (Newmarch, 1905, s. 305).

Tchaikovsky Research web sitesinin paylaştığı mektup metnindeki içeriğe göre, Çaykovski 9 Mayıs tarihli notunu; iki nokta işareti koyduktan sonra kâğıda çizdiği bir dizek üzerinde, söz ettiği melodinin notasyonunu gösteren bir elyazmasıyla sürdürür. Bu elyazmasının görseli aşağıda, görsel 1’deki gibidir:

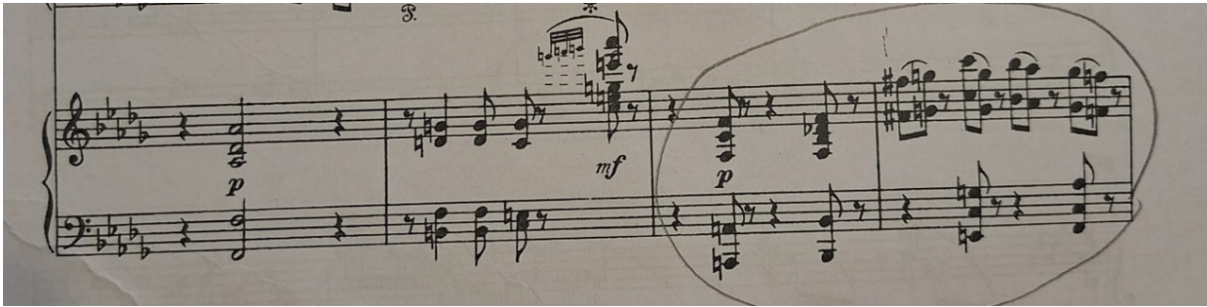
Görsel 1. Op.23 piyano konçertosu teması için Çaykovski'nin el yazması
Kaynak: Tchaikovsky Research, Letter 1174, erişim: 15 Kasım 2023

Bestecinin el yazısında belirttiği tema 1.bölümün Allegro Con Spirito bölümünde piyanoda başlayarak daha sonra flüt, klarnet, voltorna ve obuada, poco meno mosso bölümüne kadar çeşitli varyasyonlarla devam eder. Daha sonra aynı tema 25.sayfada farklı doğaçlamalara uğrayarak, önce piyanoda sonra da 30.sayfanın sonunda, ilk önce flüt ve klarnetle başlayarak yine doğaçlama yoluyla 33.sayfada temayı piyanoda devam ettirir. Bahsi geçen sayfalardan alınan kesitlerden birkaç örnek, aşağıdaki görsellerde sunulmuştur (Görsel 2-4).

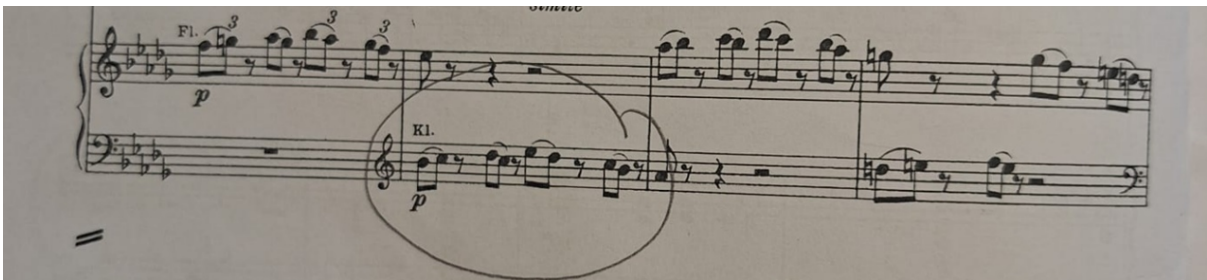
Görsel 2. Allegro con spirito, tema

Kaynak: Tschaikowsky. Konzert B moll, Opus 23. Edition Peters

Görsel 3. Tema

Kaynak: Tschaikowsky. Konzert B moll, Opus 23. Edition Peters

Görsel 4. Tema, başka varyasyonda

Kaynak: Tschaikowsky. Konzert B moll, Opus 23. Edition Peters

Çaykovski besteleri ve mektuplaşmalarından başka, müzik eleştirisi makaleleri de yazmıştır. Bu makaleler, P. I. Tchaikovsky. Bütün Eserleri adı altında yayımlanan serinin ‘Cilt II: Müzik Eleştirisi Makaleleri’ başlıklı bölümünde yer almaktadır. Bu makalelerden biri, Çaykovski’nin Moskova dergisi *Russian Register -Rus Kayıtları ya da Rus Haberleri-* için 1875 yılında yazdığı kırk altıncı müzik eleştirisi yazısıdır. Besteci, ‘Müzik Topluluğu. İsimsiz Bir Muhabire Yanıt. Moskovalı Müzik Eleştirisinden İki Örnek ’ başlıklı yazısının bir bölümünde Rus halk şarkılarıyla ilgili şunları söylemektedir: "Rus halk şarkıları, özgün yapısı, melodik hatlarının özellikleri, çoğu durumda standart vuruş bölümlerine sığdırılmayan ritminin özgünlüğü sayesinde, belirli koşullar altında başarılı bir şekilde kullanabilen eğitilmiş ve yetenekli müzisyenler için son derece değerli bir malzeme oluşturur." (Tchaikovsky Research, music-review 46, erişim: 15 Kasım 2023). Çaykovski; isimlerini andığı Glinka, Dargomyzhsky, Serov, Messrs, A. Rubinstein, Balakirev, Rimsky-Korsakov, Musorgsky gibi, tüm Rus bestecilerin de bu malzemeyi kullandıklarını ve halk şarkılarından bol miktarda ilham aldığını belirtmiştir. (Tchaikovsky Research).

Çaykovski’ye göre Rus halk şarkısı; kendi başına ve orijinal haliyle ele alındığında, biçimsiz bir ürün ve tamamen içgüdüsel bir yaratıcı sürecin sonucu olması dolayısıyla, bir sanat eseri statüsüne sahip değildir. Besteci, Rus halk şarkısının; gerekli yetenek ve eğitime sahip olan bir sanatçı için, bereketli bir ağacın büyümesine neden olabileceği bir tohum tanesinden daha fazlası olmadığını ifade eder. Birinin menekşelere, güllere ve zambaklara düşkün olması, onlara bakmayı sevmesi ve hoş kokularından hoşlanması, otomatik olarak tohumları gördüğünde de kendinden geçeceği anlamına gelmez. Yine de yetenekli bir bahçıvan bu tohumlardan yukarıda bahsedilen tüm çiçeklerin filizlenmesini sağlayabilir. Çaykovski şöyle yazar: “Rus halk şarkıları söz konusu olduğunda, bir müzisyen ve sanatçı ancak bu değerli tohum tanesinin hangi toprağa, hangi zamanda ve hangi sıcaklık koşullarında ekileceğini tam olarak bilirse bu ‘bahçıvan’ rolünü yerine getirebilir. Ancak herkes gerçekten iyi bir bahçıvan olamaz " (Tchaikovsky Research, music-review 46, erişim: 15 Kasım 2023).

Yine Çaykovski’nin makalelerinden biri olan “Konser Sezonunun İkinci Haftası’ başlıklı on beşinci müzik eleştirisi yazısı, Rus müziğine değindiği cümleler içermektedir:

"Rus halk şarkıları ulusal yaratıcılığımızın en değerli örneklerindedir. Özgün ve ayırt edici damgasının yanı sıra inanılmaz güzellikteki melodik dönüşleri, Rus halk ezgisini, anlamını ve ruhunu bozmadan yerleşik armoni kurallarına uyarlamayı başarmak için en kapsamlı müzik bilgisini gerektirir. Etrafta son derece popüler hale gelen çok sayıda banal, sözde Rus ezgisi vardır ve bunları gerçek halk ezgilerinden ayırt etmek hem ince bir müzikal duyarlılık hem de Rus şarkılarına karşı gerçek bir sevgi gerektirir" (Tchaikovsky Research, music-review 15, erişim: 15 Kasım 2023).

Çaykovski, büyük Rus yazar Lev Tolstoy ile de mektuplaşmıştır. Rusça orijinali “Mektup 527” (Tchaikovsky Research, Letter 527, erişim: 15 Kasım 2023) başlığıyla anılan metin, 24 Aralık 1876 tarihli. Mektubun Luis Sundkvist tarafından yapılan İngilizce çevirisinden alınan kesit, bestecinin Rus halk şarkılarıyla ilgili detaylı değerlendirme yaptığı bir başka örnek sunmaktadır. Çaykovski mektubunda, yazarın gönderdiği şarkılar için içtenlikle minnettar olduğunu belirtmektedir. Yine de fikirlerini açıkça söylediği satırlarda, şarkıların çok beceriksiz bir şekilde kaydedilmiş olduğunu ve ilkel güzelliklerinin birkaç izinden fazlasını göstermediklerini yazmaktadır. Besteciye göre başlıca kusur, şarkıların yapay ve şiddetli bir şekilde düzenli ölçülü bir ritme zorlanmış olmalarıdır. Besteci, sadece Rus dans şarkılarının düzenli ve tekdüze aksanlı bir ritme sahip olduğunu söylemekte, oysa Byliny’nin [bir tür Rus epik sözlü şiiri] dans şarkılarıyla ortak bir yanı olamayacağını ifade eder. Çaykovski’nin mektubunda yaptığı değerlendirmeye bakılırsa; besteci, bu şarkıların büyük çoğunluğunun -yine zorlama bir şekilde yapıldığının açıkça görüldüğünü ifade ettiği sözcüklerle- zafer anahtarı olan Re majör tonunda transkribe edildiğini düşünmektedir. Bu da; yine besteciye göre, tonalitesi neredeyse her zaman belirsiz olan ve aslında eski kilise müziği modalitelerine en yakın olan gerçek Rus halk şarkılarının yapısına uygun değildir. Çaykovski, mektubunda Tolstoy’a şöyle yazmıştır: “Genel olarak, gönderdiğiniz şarkılar düzgün ve sistematik bir incelemeye tabi tutulamaz - yani, onları bir antolojide toplamak imkânsızdır, çünkü bunun için her şarkının halk arasında icra edildiği şekle mümkün olduğunca yakın bir şekilde transkripsiyonunun yapılması gerekir. Bu son derece zor bir görevdir ve en zarif müzikal duyguyu ve büyük bir müzikal ve tarihsel bilgeliği gerektirir. Balakirev ve bir dereceye kadar Prokunin dışında, bunu yapabilecek birini düşünemiyorum. Bununla birlikte, şarkılarınız senfonik işleniş için gerçekten de malzeme olabilir -ve çok da iyi malzeme- ve kesinlikle onlardan bir şekilde faydalanmak niyetindeyim " (Tchaikovsky Research, Letter 527, erişim: 15 Kasım 2023).

Pyotr İlyiç Çaykovski’nin hayatı, müzik eğitimi, eserleri, esin kaynakları, mektupları ya da müzik eleştirileri vb. üzerine yazılmış pek çok kitap, dergi yayını, makale, tez vb. araştırma metni bulunmaktadır. Literatür taramasıyla ulaşılan ve bu araştırmaya ışık tutan kaynak metinler yukarıda yer alan kesitlerle örneklendirilmiştir. Bu metinlerin kimileri çeşitli yazar ve araştırmacılar tarafından kaleme alınmış, kimileriye Çaykovski’nin yazdıklarından derlenmiş çalışmalarla karşımıza çıkmaktadır. Her iki yönde de, Çaykovski’nin eserleriyle Rus halk müziği arasındaki ilişkiyi irdeleyen, göz önüne seren, yorumlayan ve bestecinin Rus halk şarkıları hakkındaki düşüncelerini aktaran anlatılar, odaklanılan araştırmanın bulgularını sergilemektedir.

Tarama yoluyla ulaşılan kaynakların tümü, Çaykovski'nin Rus halk müziğine derin bir sevgi beslediği yönünde bulgulara ulaşılmamasını sağlamıştır. Bu, gerek bestecinin hayatı ve müziği ile ilgili biyografik nitelikli çalışmalarda, gerekse de Çaykovski'nin mektupları ya da makalelerinde yer alan kendi söylemlerinde gözlenebilmektedir. Birçok yazar ya da bestecinin kendisi, hem genel olarak Çaykovski eserlerinin hem de 1 numaralı piyano konçertosunun esin kaynaklarında Rusluk ve Rus melodilerinin önemli etkisini vurgulamıştır. Op.23, 1 numaralı piyano konçertosunun birinci ve üçüncü bölüm temalarında esinlendiği melodiler, incelenen kaynaklarda 'Ukrayna halk şarkısı' olarak anılmaktadır. Ancak bestecinin yaşadığı yıllarda Ukrayna bağımsızlığını ilan etmiş bir devlet değildir ve anılan coğrafya Rus topraklarıdır. Dolayısıyla bestecinin bulunduğu bu yerlerde; Rus kültürü ve gelenekleriyle birlikte, Rus halk müziği konu edilmektedir. Çaykovski'nin bestelediği senfonik eserler, şarkılar ve solo piyano parçalarında olduğu gibi, 1 numaralı piyano konçertosu da dünya klasik müzik repertuarının en önemli yapıtları arasında yerini almıştır. Besteci, küçük yaşlarından itibaren kendi ülkesinin kültüründen, müziğinden etkilenmiş; halk şarkılarına duyduğu derin sevgi, esin kaynağı olan motifler ve kendi yaratıcılığının incelikli verimi ile müzik tarihinin başyapıtlarını miras olarak bırakmıştır.

SONUÇ

Araştırmada taranan kaynaklardan elde edilen verilerin ışığında ulaşılan bulgular, Pyotr İlyiç Çaykovski eserlerinin Rus halk müziğiyle ilişkisini ortaya koymaktadır. Rus halk şarkılarıyla köklü bağları olan Çaykovski, op.23, 1 numaralı piyano konçertosu bölümlerinin temalarını yazarken Rus müziğinin melodilerinden esinlenmiş, bu müzikte karşılaştığı motifleri kullanmıştır. Çaykovski'nin Rus halk müziği üzerine kaleme aldığı görüşleri; yalnızca bu müziğe duyduğu derin sevgiyi değil, bu müziğin sanat eseri statüsüne kavuşturulabileceği derleme, düzenleme ya da besteleme çalışmalarını yapmak için gerekli olan birikimi ifade etmiş ve izlenecek yolu tarif etmiştir. Buradaki yaklaşımıyla; kendinden sonra gelenlere, hatta başka coğrafya ve kültür bileşenlerinde yaşayan sanatçılara da halk müziklerini araştırma ve bunlardan faydalanma süreçlerine ilişkin ders niteliğinde tavsiyeler bırakmıştır. Bu araştırmanın halk müziği ve/veya Çaykovski eserleri üzerinde yapılacak yeni çalışmalara katkı sağlayacağı öngörülmektedir.

Hakem Değerlendirmesi: Dış bağımsız.

Çıkar Çatışması: Yazar çıkar çatışması bildirmemiştir.

Finansal Destek: Yazar bu çalışma için finansal destek almadığını beyan etmiştir.

Peer Review: Externally peer-reviewed.

Conflict of Interest: The author has no conflict of interest to declare.

Grant Support: The author declared that this study has received no financial support.

Yazarın ORCID ID'si / ORCID ID of the author

Tuğrul ADİLOĞLU 0000-0002-3297-5932

KAYNAKLAR / REFERENCES

- Buchanan, C. L. (1919). "The Unvanquishable Tchaikovsky," *Musical Quarterly*, 5(3), 376–385.
- Colby, F. M., & Williams, T. (Eds.). (1928). *The New International Encyclopedia*. New York: Dodd, Mead & Co.
- Colles, H. C. (1916). *The Growth of Music: Ideals of the Nineteenth Century*. Londra: Clarendon Press.
- Kramer, L. (2011). Tchaikovsky, Psychology, and Nationality: A View from the Archives. *19th-Century Music*, 35(2), 144.
- Maes, F. (2002). *A History of Russian Music: From Kamarinskaya to Babi Yar* (A. J. Pomerans & E. Pomerans, Trans.). Berkeley, Los Angeles and London: University of California Press.
- Newmarch, R. (1905). *The Life and Letters of Peter Ilich Tchaikovsky*. New York: Dodd Mead & Company.
- Schonberg, H. C. (1997). *The Lives of the Great Composers*. New York: W. W. Norton & Company, Inc.
- Sözer, V. (1996). *Müzik / Ansiklopedik Sözlük*. İstanbul: Remzi Kitabevi.
- Steinberg, M. (2000). *The Concerto: A Listener's Guide*. Oxford University Press.
- Surette, T. W. (1915). *Course of Study on the Development of Symphonic Music*. National Federation of Music Clubs.
- Tuzkaya, G. (2017). "Pyotr İlyiç Çaykovski 1. Piyano Konçertosu'nun (Op.23) Tarihi Arka Planı Ve Müzikal Açıdan İncelenmesi." *İdil Sanat ve Dil Dergisi*, 6(39), 34-35.

- Upton, G. P. (1910). *Standard Musical Biographies: A Handbook Setting Forth the Lives, Works, and Characteristics of Representative Composers*. Chicago: A. C. McClurg & Co.
- Davie, S. (2019). A Russian Gala. Erişim: 15 Kasım 2023, <https://www.sydney-symphony.com/uploads/images/Program-Books/2019/2019-A-Russian-Gala-Program-Book.pdf>.
- Kerry, G. (2019). A Russian Gala. Erişim: 15 Kasım 2023, <https://www.sydney-symphony.com/uploads/images/Program-Books/2019/2019-A-Russian-Gala-Program-Book.pdf>.
- Tchaikovsky, P. I. (1873). The Second Week of the Concert Season. Erişim: 15 Kasım 2023, https://en.tchaikovsky-research.net/pages/The_Second_Week_of_the_Concert_Season.
- Tchaikovsky, P. I. (1875). The Musical Society. Response to an Anonymous Correspondent. Two Examples of Muscovite Music Criticism. Erişim: 15 Kasım 2023, https://en.tchaikovsky-research.net/pages/The_Musical_Society_Response_to_an_Anonymous_Correspondent_Two_Examples_of_Muscovite_Music_Criticism.
- Tchaikovsky, P. I. (1876). Letter 527. Erişim: 15 Kasım 2023, https://en.tchaikovsky-research.net/pages/Letter_527.
- Tchaikovsky, P. I. (1879). Letter 1174. Erişim: 15 Kasım 2023, https://en.tchaikovsky-research.net/pages/Letter_1174.
- Tschaikowsky. (1924). *Konzert B moll, Opus 23*. Leipzig: C.F. Peters.
- Poznansky, A. (t.y.). *Tchaikovsky: A Life*. Erişim: 15 Kasım 2023, https://en.tchaikovsky-research.net/pages/Tchaikovsky:_A_Life.
- Presidential Library. (2015). Tchaikovsky: "... I love Russian element in all its manifestations". Erişim: 15 Kasım 2023, <https://www.prlib.ru/en/news/659002>.
- Wikipedia. (t.y.). La Folia. Erişim: 15 Kasım 2023, <https://en.wikipedia.org/wiki/Folia>.

Atıf Biçimi / How cite this article

Adiloğlu, T. (2024). Russian Folk Music Interaction in Tchaikovsky's Works and First Piano Concerto. *Konservatoryum – Conservatorium*, 11(2), 290–300. <https://doi.org/10.26650/CONS2024-1509287>